

Bölcs Salamon mondása, hogy semmi sincs új a nap alatt és a föld felett, e henger-lenyomat láttán és átértése során önkéntelenül eszünkbe jut. Háromezeröttszáz év távlatából szemlélhetjük az ember törekvését az időt- és munkaerőt megtakarító gépek szerkesztésére. E rövid közlemény célja csupán ennek nyilvántartása, az esetleges elfeledésből való kiemelése.

KOVÁCS ISTVÁN

**A mezőpaniti „kisasszonyok“.** LAJTHA LÁSZLÓ az ozsdolai (Háromszék megye) „vadleány“-ról írt tanulmányában említi a szolnokdobokai „kisasszony“ néven ismert mitológikus lényeket [Ethn. LII (1941), 246–50]. A „kisasszony“ alakjáról való, ismereteinket kiegészíthetem egy Mezőpanitról (Maros-Torda m.) való történettel; ehhez hasonló tudomásom szerint az erdélyi magyar néphit köréből még nem jegyezték le.

Két juhásztor holdvilágos éjszaka künn beszélgetett a juhok mellett. Beszélgetésük közben muzsikaszót hallottak. Megindultak a hang irányába, de alig haladtak egy kis távolságra, azt látták, hogy közelükben „kisasszonyok“ és „úrfiak“ lakmároznak, s számukra érthetetlenül hangzó éneket dúdolnak. A két juhász közelebb ment a lakmározó társasághoz. A mulatozók észrevették a juhászokat, s intettek, hogy lépjenek hozzájuk. Amikor a két juhász odament, kezükbe nyomtak egy-egy pánkót (fánkot) és egy ivókupát. A különös társaság aztán tovább mulatozott: a „kisasszonyok“ és „úrfiak“ koccintottak egymással, s így közöntöttek egymásra: „Lötytöm-fitty komám uram! — Korom-bitty, komám asszony!“ A pásztorok a koccintgatástól és a különös köszöntéstől annyira megijedtek, hogy önkénytelenül is Isten nevét emlegették. Erre a „kisasszonyok“ és „úrfiak“ eltűntek, s a juhászok kezében lévő ivókupa lócsonttá, a pánkó pedig lóganévá változott.

KRIZSOVÁNSZKYNÉ NAGY OLGA

**Népi téglaegetés a zilahi Mice-völgyében.** Ha a magyar népi építkezés gazdag irodalmát áttekintjük, azt fogjuk tapasztalni, hogy míg majdnem mindegyik leírás az építkezéshez felhasznált anyagok tárgyalásakor a fa, vessző és vályogos építkezés módjáról részletesen megemlékezik, addig a népi építkezés egyik újabb fajtájáról, éppen azért, mert újabbkeletű, csak nagyon szűkszavúan ír. Az eddig megjelent idevágó néprajzi tanulmányok csak a vályogos építési módot mutatták be és a népi téglaegetés munkamenetének leírását teljesen figyelmen kívül hagyták.<sup>1</sup> Egyedül Ecsedi István ír róla bővebben a debreceni népi építkezéssel foglalkozó tanulmányában.<sup>2</sup> Leírása azonban csak általánosságban szól erről az építkezési módról, de a munkamenet ismertetése itt is hiányzik.

Néhány napos vidéki tartózkodásom ideje alatt (1945. szeptember 3–7.) alkalmam volt a zilahi határ nyugati felén elterülő Micepatak völgyében

<sup>1</sup> Györffy István, A Nagykúnság és környékének népies építkezése: Népr. Ért. IX (1908), 1–18, 153–66. és X (1909), 65–78. Itt »A sárépítkezés« című fejezetben (162. l.) csak a vályogos építkezéstről és fajairól szól, a téglával való építkezést mint újabbat csak éppen megemlíti (163. l.). — Nagy József, A Hegyhát-vidék építkezése: i. h. I (1900), 81–96. — Banner János, A békési magyarság népi építkezése: i. h. XII (1911), 129–43. Mindketten csak éppen megemlítik az építkezésnek ezt a módját. A többi, a népi építkezéstről szóló tanulmány egyáltalán nem tárgyalja ezt a kérdést.

<sup>2</sup> A debreceni népi építkezés: XIII (1912), 157–94.